

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**Міжнародна стратегія
економічного розвитку регіону**

**Международная стратегия
экономического развития региона**

**International Strategy
of Region Economic Development**

Матеріали
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, Україна, 3–5 вересня 2013 року)

Суми
Сумський державний університет
2013

перш за все, удосконалення нормативно-правової бази, щодо підтримки вітчизняних виробників, надання кредитної, а також страхової експортної підтримки, пільг для підприємств, що виробляють інноваційну та високотехнологічну продукцію на експорт. Також дуже важливим є розширення своїх можливостей та конкурентоспроможності не тільки в галузі чорної металургії, а, наприклад, у хімічній, легкій, харчовій промисловості, приділити увагу машинобудівному комплексу.

На сьогодні, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.04.2013 №281-р. було затверджено нову редакцію плану заходів з подолання негативного сальдо у зовнішній торгівлі. Зазначеним планом передбачено, зокрема здійснення заходів, спрямованих на стимулювання нарощування експорту високотехнологічної продукції, розширення номенклатури імпортозамінної продукції, розвиток вітчизняної мінерально-сировинної бази та забезпечення енергетичної безпеки тощо. На думку багатьох експертів департаменту реалізація цієї нової редакції плану буде сприяти стабілізації ситуації в зовнішній торгівлі товарами [3].

Отже, експортний потенціал України має значні перспективи, але це потребує зусиль як з боку виробників, так і з боку держави, необхідно покращувати внутрішній ринок, для відповідних змін і на зовнішньому.

1. Алімова О. О. Експортний потенціал України: проблеми та перспективи реалізації. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=556>
2. Бабан Т. О. Сутність поняття «експортний потенціал» у економічній науці. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpntdau/2012_2_2/18-2-01.pdf
3. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>

Науковий керівник: асистент Вернидуб Н.О.

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СТРУКТУР

Омельяненко В. А.

Сумський державний університет, Україна

В XXI ст. поряд з процесом глобалізації відбувається процес регіоналізації, що представляє собою процес перерозподілу владних компетенцій, передачі функцій від національного на регіональний рівень, появу та розвиток нових інституціональних форм, що відповідають новій ролі регіонів у процесі прийняття рішень на національному і наднаціональному рівнях. Поступово до регіонів переходить роль акторів міжнародних відносин, зокрема за допомогою укладання рамкових міжнародних договорів про співробітництво. Актуальності набувають міжнародний маркетинг регіону, тобто створення іміджу регіону та інвестиційно-привабливого клімату, а також орієнтація на потреби цільових

груп послуг території.

Національна держава втрачає свою потужність і вплив на транснаціональні інноваційні інститути досить спірний, існує широко поширена думка, що регіональний аспект стає більш важливим в інноваційних процесах. Регіоналізація інноваційної діяльності тісно пов'язана із процесом глобалізації. У світі, де усе більше зникають кордони та компанії можуть переміщати свою виробничу діяльність, регіон є «природною» економічною областю [7].

В першу чергу варто згадати наступні переваги регіонального рівня інноваційних процесів у порівнянні з національним:

- спільна присутність безлічі виробників різного роду, що пропонують спеціалізовані послуги вчасно та гнучко відповідати на виклики;
- ефекти навчання, які викликаються залученістю регіональних виробників у транснаціональній мережі;
- поява локальних фондів робочої сили з концентрацією специфічних навичок і форм навчання;
- культурна та інституціональна інфраструктура, що постійно виникає всередині та навколо промислових кластерів та є важливою для ефективної роботи єдиної локальної соціально-економічної системи;
- розвиток мереж довіри між економічними учасниками.

Для теорій розміщення діяльності (теорію дифузії інновацій, теорія регіонального життєвого циклу) характерний зсув акцентів на нові нематеріальні сфери діяльності та фактори розміщення. Закономірності розміщення формуються на основі аналізу суперечливих індивідуальних, регіональних, корпоративних і державних інтересів. В рамках теорій регіональна економічна політика повинна базуватися на створенні сприятливих умов для інноваційної стадії в менш розвинених регіонах, наприклад, у вигляді створення освітніх і наукових центрів.

В рамках теорій просторової організації економіки варто розглянути теорію полюсів росту. Центри економічного простору, де розміщуються підприємства провідних галузей, стають полюсами залучення факторів виробництва, бо забезпечують їх найбільш ефективне використання. В якості полюсів можна розглядати не лише сукупність підприємств, але і конкретні населені пункти, що виконують в економіці функції джерела інновацій.

Практична необхідність інтернаціоналізації та релокації суб'єктів інноваційної діяльності обумовлена наступними факторами [3, С. 89-90].

- 1) релокація бізнесу і диверсифікованість його з бізнесом іншої країни дозволяють одержати доступ до нових компетенцій, технічних, технологічних та управлінських інновацій;
- 2) ведення бізнесу у двох і більше економіках дозволяє конкурувати на світовому ринку товарів або послуг, вірніше розуміти місце та значимість свого бізнесу і планувати стратегію подальшого розвитку з урахуванням новітніх досягнень техніки і менеджменту;
- 3) в умовах перманентних політичних і фінансових криз при виникненні

несприятливої економічної ситуації в одній країні інтернаціоналізація дозволяє швидко перевести основне виробництво та активи в іншу країну, де можна перечекати небезпечну ситуацію;

4) інтернаціоналізація бізнесу в декількох країнах дозволяє використати найбільш дешеві кредитні ресурси, що особливо важливо на етапі розвитку інновацій. В Україні ставка рефінансування НБУ становить 7,5%, у Західній Європі аналогічний показник дорівнює 3-4%, а в США – 0,5%, тобто відсотки за кредитом відрізняються в рази, що істотно впливає і на зниження собівартості продукції;

5) розміщення інноваційного бізнесу в декількох країнах дозволяє знаходити більш дешеві сировинні, матеріальні ресурси, комплектуючі та розширювати торгівельну мережу, одержувати вигоди на ціні і т.д.

Аналіз європейських досліджень, присвячених інтернаціоналізації мережевих структур, дозволив авторам [2] зробити висновок про те, що кластер не може розкрити свій потенціал росту в довгостроковій перспективі, якщо організації, що його утворюють, покладаються виключно на внутрішні ринки та знання, що циркулюють у локальній мережі взаємодії.

З точки зору сучасних тенденцій інтернаціоналізація кластерів дає регіонам наступні переваги:

- забезпечує формування ефективних міжнародних зв'язків між регіонами та кластерними об'єднаннями;
- збільшує науковий та інноваційний потенціал регіону за рахунок міжнародного трансферу технологій;
- сприяє розвитку в рамках кластерних об'єднань секторів економіки, здатних конкурувати на міжнародному ринковому просторі;
- забезпечує швидкий пошук потенційних споживачів продукції з урахуванням орієнтації на міжнародні ринкові сегменти шляхом визначення пріоритетних напрямків розвитку кластерів.

У більшості країн ОЕСР частка іноземних філій в досліджень і розробок промислового сектора зростає, тому що закордонні фірми здобувають місцеві фірми, що виконують дослідження (наприклад, через злиття та поглинання) або заснують нові дочірні компанії. Невеликі країни звичайно показують більше високу частку фінансування досліджень і розробок закордонними філіями. Серед більших європейських країн частка досліджень і розробок, що виконуються закордонними філіями, коливається в межах від 26% в Італії до 39% у Великобританії. Найнижча частка досліджень і розробок закордонних філій у Японії – 5% від числа підприємств, що проводять дослідження, але з 1995 р. він і там підвищився. У Чехії та Словаччині ця частка з сер. 1990-х до 2005 р. різко зростає – з 18 до 52% і з 0,8 до 24% відповідно [6].

З метою посилення привабливості регіону держава і бізнес стимулюють участь іноземних фірм та обмін із закордонними кластерами і використання закордонних ресурсів для посилення конкурентоздатності. Все більше число представників влади і топ-менеджерів розуміють, що для зміцнення унікальності кластера та розширення можливостей в умовах глобальної міжрегіональної

конкуренції необхідно створювати відкриті кластери, у яких партнерські угоди укладаються з іноземними фірмами та університетами. Використання зовнішніх ресурсів (залучення іноземних партнерів) привносить нові елементи та ідеї в кластер, що дозволяє поглиблювати його унікальність [5].

Під профілюванням мається на увазі концентрація зусиль на конкретних, стратегічно важливих напрямках, і в Башкортостані, уважає німецький експерт, є все необхідне для успішного рішення цього завдання. Разом з тим профілювання економіки регіону припускає рішення двох завдань. По-перше, розвиток власного потенціалу (в першу чергу рівень кваліфікації населення), а по-друге, активне залучення інвесторів. Природно, цей процес повинен доповнюватися та стимулюватися привабливою податковою системою та ефективною регулюючою участю держави.

Одним з підходів до аналізу кластерів є субрегіональний. У цьому випадку мова йде про міждержавне економічне об'єднання регіонів. Розглянемо його на прикладі Балтійсько-Скандинавського метарегіону. Вибір не випадковий – в Європі першим за рейтингом успішності в глобальній конкуренції є саме Балтійський регіон. Кооперація між країнами Балтійського регіону привертає великий інтерес дослідників. Кооперативні угоди всі частіше стали полягати не в сферах безпеки та політики, як це було раніше, а в питаннях науки, енергетики, екології та економіки в цілому.

Балтійсько-Скандинавський регіон, включаючи країни Скандинавії, Балтії, Північ Німеччини, Польщу, Ленінградську область і Калінінград, має великий запас знань, капіталу і ресурсів в області медико-біологічних наук. Цей регіон населяє більше ста мільйонів чоловік, і темпи розвитку економіки в цьому регіоні вище, ніж у найбільш розвинених країн Європи. Усвідомлюючи свій потенціал, Балтійський регіон позиціонував себе як найбільш ініціативний у плані створення зв'язків між окремими галузями й регіонами, а також співробітництва на локальному, регіональному і метарегіональному рівні.

Глобалізація, регіоналізація та інновація – це три взаємодоповнюючих процеси, що характеризують сучасний стан світової виробничо-торговельної системи та формують екосистему інновацій.

1. Гине Ж., Майсснер Д. Открытые инновации: эффекты для корпоративных стратегий, государственной политики и международного «перетекания» исследований и разработок // Форсайт. – 2012. – № 1. – С. 26–36.

2. Исланкина Е. А., Назаров М. Г., Фияксель Э.А. Интернационализация кластеров как инструмент повышения национальной конкурентоспособности: европейский опыт // Инновации. 2013. – № 2. – С. 86-95.

3. Карпов С.А. Управление инновационным развитием региона на примере технопарка Франции // Вопросы государственного и муниципального управления. – 2012. – № 3 – С. 88-93.

4. Регионализация [Электронный ресурс]. – Режим доступа: ru.wikipedia.org/wiki/Регионализация

5. Семенова Н.Н. Стимулирование региональных кластеров и обмен знаниями [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rus-ks.ru/articles/article/1020/>

6. OECD, Main Science and Technology Indicators (MSTI) database 2007/2.

7. Ohmae, K. 1993. The End of the Nation State: The Rise of Regional Economies.